

GS brief aan Provinciale Staten

Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
18 april 2023

Ons kenmerk
PZH-2023-830519675
DOS-2023-0002324

Bijlagen
5

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Behandelvoorstel motie 1187: maatwerk bij weidevogelbescherming en afhandeling motie 725: Miljoenen voor Winst en Weidevogels

Geachte Statenleden,

In de Statenvergadering van 8 maart 2023 heeft u motie 1187 aangenomen: Maatwerk bij weidevogelbescherming (Minderhout, PvdA). Met deze brief stellen wij u op de hoogte van ons behandelvoorstel. In het tweede gedeelte van de brief informeren wij over het in 2022 afgeronde onderzoek 'winst en weidevogels', op basis van de in 2017 aangenomen motie 725 (Rijken, CDA): Miljoenen voor Winst en Weidevogels.

Motie 1187

In motie 1187 'Maatwerk bij weidevogelbescherming' verzoekt u het college om

- 1) samen met de boerencollectieven, de TBO's, de FBE, kennisinstellingen als WUR, Sovon en BIJ12 en andere betrokkenen per weidevogelgebied passende maatregelen te nemen om predatie in te dammen
- 2) landschapselementen zo in te passen dat ze niet in strijd zijn met de doelstellingen van het Actieplan Boerenlandvogels
- 3) PS over de mogelijkheden te rapporteren voor de begrotingsbehandeling 2024.

Actieplan Boerenlandvogels

In 2019 is het Actieplan Boerenlandvogels 2019-2027 opgesteld, samen met betrokken partijen zoals terreinbeherende organisaties, agrarische collectieven en weidevogelvrijwilligers. Het Actieplan bevat de extra maatregelen die, naast de huidige inzet via agrarisch natuurbeheer en binnen het Natuurnetwerk (NNN), door de partijen nodig zijn geacht om de boerenlandvogels zoals de grutto en patrijs in Zuid-Holland in stand te houden. Het bestuurlijk overleg boerenlandvogels, met bestuurlijke vertegenwoordiging vanuit de betrokken partijen, bewaakt de uitvoering van het actieplan op hoofdlijnen, zorgt waar nodig voor bijsturing en bespreekt bestuurlijke of beleidsmatige knelpunten.

Uitvoeringsagenda

Om de voortgang van het Actieplan Boerenlandvogels, de prioriteiten voor 2023 en verder en het daarvoor benodigde budget vast te stellen, is er in 2022 gewerkt aan een uitvoeringsagenda. De uitvoeringsagenda is vastgesteld in het bestuurlijk overleg boerenlandvogels op 7 maart 2023 en vormt de basis voor de samenwerking en uitvoering voor 2023 en de jaren daarna. Deze bieden wij u met deze brief aan. Het is de intentie om de ambities van het actieplan en het aanvalsplan grutto te laten landen in het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG). In de uitvoeringsagenda is ook opgenomen wat de plannen zijn met betrekking tot predatie (het eten van eieren of kuikens door roofdieren en -vogels) en kuikenoverleving.

Inzet op predatie en kuikenoverleving

In de eerste plaats zetten we in op geschikt en robuust leefgebied (nat grasland in het voorjaar, met kruiden- en insecten, waar voldoende eten en dekking is voor zowel de kuikens als de volwassen vogels).

Daarnaast hebben collectieven en TBO's in de afgelopen jaren met name maatregelen genomen om de openheid van het gebied te vergroten, bijvoorbeeld door het regelmatig snoeien van bosjes waarin predatoren zich verschuilen. Daarnaast zijn er de afgelopen tijd predatiebeheerplannen opgesteld in de werkgebieden van de agrarische collectieven. Zeven van de acht collectieven hebben inmiddels een predatiepreventie- en beheerplan opgesteld. Hierin komen vier sporen naar voren:

- **Monitoring:** Van anekdotische waarnemingen naar systematisch onderzoek naar predatie (onder andere vaststellen van de mate van predatie, van dichtheid aan predatoren)
- **Fysieke inrichting:** Ongeschikt maken van het leefgebied voor predatoren (o.a. het vergroten van openheid, verwijderen/afrasteren van loopplanken)
- **Bewustzijn en gedrag:** Communicatie en voorlichting (o.a. het geven van cursussen aan vrijwilligers en boeren, beter overleg tussen betrokken partijen)
- **Beheer:** Actieve bestrijding van predatoren (o.a. inzet op ontheffing nachtelijke bestrijding vossen en vangkooien zwarte kraaien).

Dit jaar worden er middelen beschikbaar gesteld om te starten met het uitvoeren van maatregelen uit deze predatiepreventie- en beheerplannen. Doordat de genoemde acties al deel uitmaken van de uitvoeringsagenda van het actieplan boerenlandvogels, is er financiële dekking. De middelen voor het realiseren van landschapselementen zijn onderdeel van het ZH-PLG.

De afgelopen jaren hebben we al ingezet op de vergroting van de openheid van gebieden (via de subsidieregeling groen). Ook hebben we in een aantal gebieden onderzoek laten uitvoeren naar kuikenoverleving. Recent is het rapport 'broedsucces van grutto's in Zuid-Holland 2022' verschenen. Het onderzoeksrapport is bijgevoegd.

Dit onderzoek is uitgevoerd in de natuurgebieden de Nesse en de Wilck en in agrarisch gebied de Vlist westzijde. Dit onderzoek steunt het beeld dat we in de meeste natuurgebieden met bestemming vochtig weidevogelgrasland wel grote aantallen broedvogels zien, maar dat het broedsucces achterblijft. Zo is dichtheid aan weidevogels in De Nesse hoog. Uit het onderzoek blijkt echter dat het broedsucces in 2022 in alle drie de studiegebieden te laag was voor een stabiele gruttipopulatie. In het onderzochte agrarisch gebied lag het broedsucces wel ruim hoger dan in de natuurgebieden. Beide natuurreservaten hadden begin mei (vroeg kuikenfase) zeer korte vegetatie, terwijl in het agrarisch gebied al hogere vegetatie aanwezig was. Mogelijk waren kuikens hier meer beschermd tegen

predatoren. Gezien het snelle verlies aan kuikens is het aannemelijk dat predatie de hoofdfactor is voor de lage kuikenoverleving. De mate waarin dit speelt per gebied en gedurende het seizoen en in hoeverre het insectenaanbod hier mede van invloed op is, is onbekend. Dit wordt in een vervolgonderzoek meegenomen.

De conclusies en aanbevelingen zijn met betrokken partijen gedeeld. We zijn in gesprek met de natuurbeheerders en agrarische beheerders over hoe we de aanbevelingen uit het rapport kunnen toepassen in de praktijk. In 2023 wordt vervolgonderzoek uitgevoerd.

De conclusies en aanbevelingen zijn met betrokken partijen gedeeld. In 2023 wordt vervolgonderzoek uitgevoerd.

Bij het indammen van predatie lopen we er tegenaan dat er binnen de wettelijke kaders slechts beperkt maatregelen mogelijk zijn. We hopen dat we met inzet op de bovenstaande vier sporen de negatieve effecten van predatie kunnen verkleinen. Vervolgonderzoek en monitoring zullen uitwijzen of deze maatregelen voldoende zijn.

Landschapselementen

Binnen het ZH-PLG zal er in de gebiedsprocessen worden gewerkt aan de invulling en inpassing van landschapselementen in het landschap, door middel van een groen-blauwe dooradering. Om de redenen die in de motie genoemd worden zal de nadruk binnen weidevogelgebieden liggen op landschapselementen zoals natuurvriendelijke oevers en slootkanten of bloemrijke randen. Deze landschapselementen passen goed in een open weidelandschap en zijn gunstig voor zowel de algemene biodiversiteit als weidevogels in het bijzonder. Heggen, hagen en bomen zijn van toegevoegde waarde in directe omgeving van bestaande bebouwing, langs tiendwegen (een op veenkade aangelegde weg) en op erven, en meer opgaande structuren zijn aan de randen van de polders van meerwaarde. Ook vroeger kwamen houtige landschapselementen vooral in de directe omgeving van tiendwegen, houtkades en boerderijen voor.

Samenvattend lopen er al processen die aansluiten bij het verzoek in motie 1187. De motie zien wij dan ook als oproep om op dit spoor door te gaan en de verdere samenwerking op dit vlak per gebied te bevorderen.

Wij informeren u voorafgaand aan de begrotingsbehandeling 2024 over de voortgang op bovenstaande.

Afronding onderzoek Winst en Weidevogels n.a.v. motie 725

Tot slot informeren we u over de uitkomsten van de op 28 juni 2017 aangenomen motie 725 'Miljoenen voor Winst en Weidevogels', waarin Provinciale Staten het college van Gedeputeerde Staten heeft uitgenodigd om een voorstel te overleggen voor integrale, gebieds- en praktijkgerichte onderzoeken en maatregelenpakketten voor weide- of akkervogels.

Hieraan is onder andere uitvoering gegeven met het meerjarig praktijkgerichte onderzoek 'Winst en Weidevogels', uitgevoerd door het Louis Bolk Instituut, in samenwerking met het Veenweiden Innovatie Centrum, PPP Agro Advies en Van Hall Larenstein. Dit project met een budget van €1,5 mln. is in 2022 afgerond.

Het onderzoek heeft een aantal concrete aanbevelingen opgeleverd waarbij niet alleen naar het belang voor de weidevogels is gekeken, maar juist ook naar de inpasbaarheid op het boerenbedrijf. Deze zijn in een brochure samengebracht die als bijlage bij deze brief is toegevoegd.

Het onderzoek heeft aangetoond dat door minder te bemesten voor de eerste keer maaien (1^e snede), het gras minder snel lang en zwaar wordt. Dit is gunstig voor zowel de kuikens als de agrariër. Uit het onderzoek is ook gebleken dat de insectenrijkdom slechts beperkt samenhangt met de kruidenrijkdom. Naar aanleiding van het onderzoek hebben Gedeputeerde Staten daarom een aantal extra eisen gesteld aan het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb) in het Natuurbeheerplan 2023. Het gaat dan om het niet langer toestaan van bemesting met kunst- en drijfmest voor de eerste snede bij het ANLb-pakket uitgesteld maaien. Ook is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen binnen het ANLb aangescherpt. Omdat deze beperkingen kunnen leiden tot verminderde productie, hebben Gedeputeerde Staten extra financiële middelen beschikbaar gesteld.

Het onderzoek heeft ook inzichten opgeleverd in de toepassing van kruidenrijk grasland voor weidevogels. De provincie Zuid-Holland steunt het initiatief 1001 ha kruidenrijk grasland, een initiatief vanuit LTO Nederland en Urgenda. Dit initiatief stimuleert boeren om kennis te maken met de voordelen van kruidenrijk grasland voor hun bedrijf en voor de biodiversiteit. Het kruidenrijker maken van weidevogelgerichte percelen vraagt op veengrond echter behoorlijk wat inzet.

De lessen uit het onderzoek zullen ook gebruikt worden om verder invulling te geven aan de transitie naar een meer natuurinclusieve landbouw binnen de provincie. Daarom zullen deze lessen, waar mogelijk, ook worden meegenomen in het proces rond het ZH-PLG.

De uitkomsten van het onderzoek zijn besproken met de agrarische collectieven. In deze gesprekken is verkend hoe de resultaten het beste onder de aandacht gebracht kunnen worden van agrariërs. Daarnaast zullen er vanuit het Actieplan Boerenlandvogels een aantal kennissessies worden georganiseerd in 2023, waarin de conclusies van het onderzoek aandacht zullen krijgen. De motie 725 wordt hiermee beschouwd als afgedaan.

Wij hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

drs. J. Smit

Bijlagen

1. Motie 1187 Maatwerk bij weidevogelbescherming;
2. Motie 725 Miljoenen voor Winst en Weidevogels;
3. Actieplan Boerenlandvogels;
4. Uitvoeringsagenda Actieplan Boerenlandvogels (zonder bijlagen);
5. Brochure Winst en Weidevogels.